

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Hospodářská fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

1997

Martin Záleský

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Hospodářská fakulta

Obor   Podniková ekonomika

**Zákonitosti a vývoj výtěžnosti zdanění příjmů
fyzických osob v letech 1990 - 1995**

BP-HF- KEK - 97026

Martin Záleský

Vedoucí práce:	Ing. Lenka Sojková	Katedra obecné ekonomie
Konzultant:	Richard Škyta	Ezop, s.r.o.

Počet stran: 40

Počet příloh: 2

30.5.1997

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra obecné ekonomie

Školní rok 1996/97

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

pro Martina Z á l e s k é h o

obor č. 6268 - 7 Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 172/1990 Sb o vysokých školách a navazujících předpisů určuje tuto bakalářskou práci:

Název tématu: Zákonitosti a vývoj výtěžnosti zdanění příjmů fyzických osob v letech 1990 - 1995

Zásady pro vypracování:

1. Vymezení hypotéz a stanovení cílů práce.
2. Struktura soudobého daňového systému v ČR.
3. Základní charakteristiky daně z příjmu fyzických osob a analýza kvantitativního vývoje daně z příjmu fyzických osob v transformačním období.
4. Aktuální problémy daní z příjmu fyzických osob.
5. Verifikace hypotéz, závěry práce a doporučení pro hospodářskou praxi.

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta.

V Liberci dne 30.5.1997

Martin Zaleský

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce , paní Ing. Lence Sojkové za všestrannou pomoc a odbornou radu při zpracování bakalářské práce

V Liberci dne 30.5. 1997

0.1 Obsah

0.1 Obsah	6
0.2 Seznam zkratk	8
1. Úvod	9
1.1 Úvod do problematiky	9
2. Struktura soudobého daňového systému v ČR	11
2.1. Veřejné příjmy	11
2.2. Základní prvky daňové techniky	17
2.3. Správa daní	20
3. Základní charakteristiky daně z příjmů fyzických osob	22
3.1. Úvod ke konstrukci daně z příjmů fyzických osob	22
3.2. Subjekt zdanění	22
3.3. Předmět daně	23
3.4. Výpočet dílčích daňových základů	26
3.5. Úprava základu daně	31
4. Kvantitativní vývoj daně z příjmů fyzických daní	
v letech 1990 – 1995	35

5.1. Obecný úvod do problému zdanění	38
5.2. Porovnání velikosti daní se zeměmi EU	39
5.3. Výtěžnost daní a státní rozpočet	42
6. Závěr	45
7. Seznam literatury	47
8. Seznam příloh	48

0.2. Seznam zkratek

apod. a podobně

např. například

tj. to je

resp. respektive

atd. a tak dále

tzn. to znamená

1. Úvod

1.1 Obecný úvod do problematiky

Již od počátku působení organizovaných lidských společenství můžeme z určitého úhlu vidět za spoustou událostí vliv daní. Třeba již v Bibli se píše o odevzdávání poslední desetiny úrody stranou k účelům přerozdělení.

Daně však prošly od svého vzniku rozvojem, který reflektoval vývoj států a upevňování peněžního hospodářství.

Co je to daň ? **Daň je povinná, pravidelná, zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu.** Charakteristickou vlastností daně je její **neekvivalentnost**, tj. úhrada daně nezakládá nárok na žádné plnění prostřednictvím rozpočtových výdajů a **nenávratnost**.

Proč se daně vybírají? Protože slouží jako příjem do veřejných rozpočtů, tj. státního rozpočtu a rozpočtů územně samosprávných celků. Prostřednictvím výběrů daní stát dbá na spravedlivější rozdělení důchodů a bohatství, zajištění zaměstnanosti, přiměřenou míru ekonomického růstu, stability cen atd.

Po tomto malém uvedení do problematiky daní je snad každému jasné, že daňová problematika se dotýká celého hospodářství, všech ekonomických subjektů a hraje zásadní roli ve fiskální politice.

Ve své bakalářské práci se zamýšlím nad problémy našeho daňového systému v transformačním období, respektive nad zdaněním příjmů fyzických osob. V minulých letech bylo potlačováno soukromé podnikání, a proto převládaly příjmy občanů ze závislé činnosti. Dominantní daní se tak stala na dlouhých čtyřicet let daň ze mzdy. Po sametové revoluci v roce 1989 se začal rodit nový daňový systém, který nahradil daň ze mzdy daní z příjmů fyzických osob. Jenže takový ohromný zásah do daňového systému, a tudíž i do fiskální politiky, neproběhl

hladce. Proto cílem této práce je na tyto jevy poukázat a snažit se doporučit cestu řešení této problematiky pro hospodářskou praxi.

V první kapitole sleduji strukturu soudobého daňového systému v ČR a zároveň co takový systém vyžaduje. Tato kapitola se týká samozřejmě i obecných problémů s konstrukcemi těchto daní a vymezuje jejich výhody a nevýhody.

Druhá kapitola je zaměřena na popis daně z příjmů fyzických osob, a s ní spojenými problémy.

Třetí kapitola pojednává o kvantitativním vývoji daně z příjmů fyzických osob v transformačním období.

Poznatky teoretické a praktické týkající se problémů zdanění příjmů fyzických osob jsou základem čtvrté kapitoly. Zároveň se snaží porovnat daňové zatížení se zeměmi EU, kam se naše země chystá vstoupit.

Samotný závěr se snaží komplexně shrnout nabyté informace z celé bakalářské práce, a též naznačuje kudy by se měla ubírat v delším časovém horizontu naše daňová politika.

2. Struktura soudobého daňového systému v ČR

2.1. Veřejné příjmy v ČR

Do vínku ke svému vzniku od 1. ledna 1993 dostala Česká republika shodou okolností zcela novou daňovou soustavu. Ta se v mnoha ohledech liší od předešlé, jež byla řízena i přes úpravy struktury daně z obratu administrativně direktivním způsobem. Zavedení nové daňové soustavy je velice citlivý zásah do ekonomického systému. Zvláště když probíhá v pohyblivém, rychle se měnícím prostředí. Proto musí být schopna absorbovat všechny náhlé změny. Přejít na novou daňovou soustavu je velmi náročný jak pro zákonodárce, tak i pro správu daně i pro samotné poplatníky.

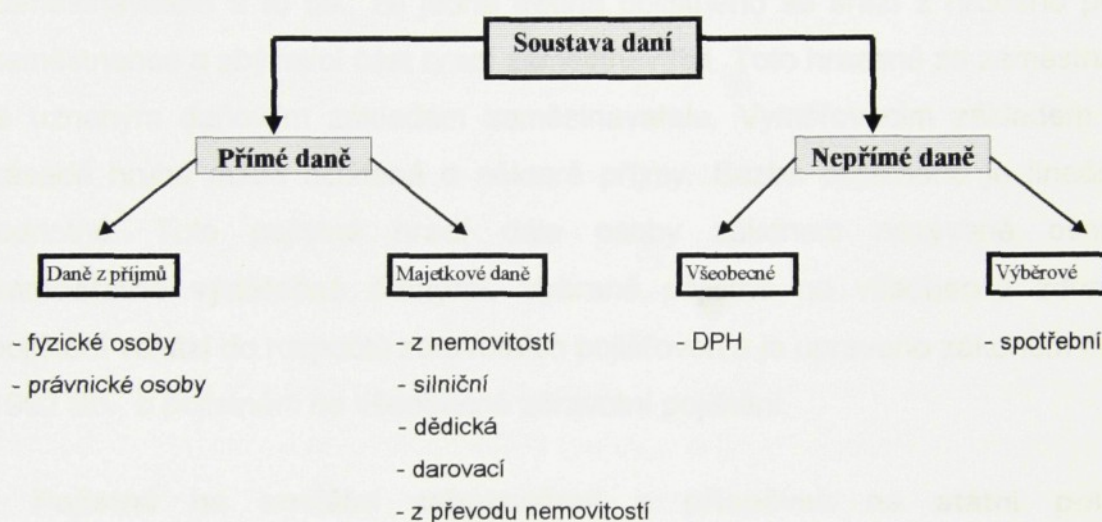
Tvůrci nové daňové soustavy si kladli ambiciózní cíle, které se pozvolna daří naplňovat. Patří mezi ně :

- Dosáhnout **daňové spravedlnosti** (ideální stav kdy každý přispívá státu prostřednictvím daní úměrně svým možnostem). Byl zakotven stejný přístup ke všem poplatníkům bez ohledu na právní formu.
- Postupně **zvyšovat** v souladu s celoevropským trendem **podíl daní ze spotřeby** a zároveň zrovnoměrňit zdanění jednotlivých komodit a snížit podíl výrobků se specifickou daní.
- Postupně **snižovat daňové zatížení**, především zdanění příjmů právnických osob v závislosti na snižování státního rozpočtu na HDP.
- Relativně zvýšit **váhu zdanění příjmů fyzických osob** při současném sjednocení zdanění většiny zdanitelných příjmů. Postupně snižovat počet daňových pásem a rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší úrovní daňové sazby. K tomuto kroku se přistoupilo poprvé v roce 1996.
- Vytvořit prostor pro efektivnější využívání fiskální soustavy jako **nástroje makroekonomické regulace**, např. podpora investic, šetrnost k životnímu prostředí.
- Nová daňová soustava by měla být připravena pro **integraci v rámci evropských států** a pro vstup do EU.

- **Vyčlenit** z daňové soustavy **systém pojistného** na všeobecné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Daně, které mohou být na území České republiky vybírány, jsou taxativně vyjmenovány zákonem č. 212 / 1992 Sb., o soustavě daní. V schématu č. 1 jsou jednotlivé daně, které se současně vybírají v ČR.

Schéma č.1

Daně jsou sice kvantitativně nejvýznamnějšími veřejnými příjmy, nejsou však jediným druhem veřejných příjmů. Začleňme si je tedy do soustavy veřejných příjmů. Následující přehled by nám měl poskytnout základní představu o jednotlivých druzích veřejných příjmů v ČR.

Soustava veřejných příjmů v ČR

- 1) Úvěrové veřejné příjmy - státní půjčky vydané státní cenné papíry
- 2) Neúvěrové veřejné příjmy - **daňové** - přímé daně a nepřímé daně,
  - **nedaňové** - povinné příspěvky do státních fondů
  - **ostatní daňové** - cla, pojistné na sociální příspěvek na státní politiku zaměstnání, pojištění na všeobecné zdravotní pojištění.

Neúvěrové veřejné příjmy

Než se začneme podrobněji zabývat daněmi, osvětlíme si nedaňové příjmy.

Nedaňové příjmy tvoří část veřejně právních příjmů, které jsou vyčleněny z balíku daňových příjmů, ale nelze jejich odvodovou povinnost ignorovat, protože jsou jejich významnou součástí, kromě toho mají úzký vztah k daním z příjmů. Celková odvodová povinnost představuje souhrn všech plateb, kterými je daňový subjekt povinen podle zákonů ve veřejné soustavě.

Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění odvádějí za zaměstnance jejich zaměstnavatelé a to tak, že jedna třetina pojistného se sráží z hrubého příjmu zaměstnance a zbývající část hradí zaměstnavatel. Toto hrazené za zaměstnance je uznaným daňovým základem zaměstnavatele. Vyměřovacím základem je v zásadě hrubá mzda očištěná o některé příjmy. Sazba pojistného je lineární a jednotná. Toto pojistné hradí dále osoby zákonem nazývané osobami **samostatně výdělečně činnými**. Vybrané pojistné na všeobecné zdravotní pojištění vchází do rozpočtů zdravotních pojišťoven a je upraveno zákonem č.592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti představuje jednu platbu, ve které je obsaženo pojistné na nemocenské pojištění, pojistného na důchodové zabezpečení příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojištění za zaměstnance opět odvádějí zaměstnavatelé, vyměřovací základ je téměř stejný jako u všeobecného zdravotního pojištění. zhruba jednu čtvrtinu pojistného sráží zaměstnavatel z hrubé mzdy zaměstnance a zbytek platí on.

Vyměřovací základ u osob samostatně výdělečně činných je totožný jako u všeobecného zdravotního pojištění. Osoby samostatně výdělečně činné hradí povinně pojistné na důchodové zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. K nemocenskému pojištění se přihlašuje dobrovolně. Základním právním předpisem je zákon č. 589 /1992 Sb.,o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Povinné příspěvky do státních fondů jsou odváděny v částkách podle důležitosti fondu. Např. 1 Kč do Fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie za každé vstupné.

Clo je povinná platba spojená s přechodem zboží přes hranice státu. V současné době se používá dovozní clo, které kromě fiskálního efektu sledují i podporu domácí produkce.

Poplatky představují platby za konkrétní služby poskytované veřejným sektorem. Klasickým případem jsou poplatky za užívání dálnic v určitém období. V ČR byly zavedeny od roku 1995 ve formě známek.

Místní poplatky jsou tzv. daně na municipální úrovni. Jsou dány centrálně stanovenými pravidly. Ta vymezují, které místní poplatky mohou být uvalovány a rámcový okruh poplatníků. místní poplatky územně samosprávné celky.

V daňové teorii dělíme daně na přímé a nepřímé podle možnosti přesunu daňového břemene. Z hlediska daňové techniky přímými daněmi označujeme ty, u kterých je poplatník znám a u nepřímých daní daňový poplatník znám není.

Přímé daně

Přímé daně pro svoji adresnost a tím i optimálnější možnost využití sociálních prvků jsou velmi oblíbené. Nejvýznamnější z nich jsou daně z příjmů, které tvoří podstatnou část rozpočtových příjmů ve velké většině zemí.

Daně z příjmů fyzických osob a právnických osob jako univerzální důchodové daně jsou upraveny zákonem č. 586 / 1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších úprav a doplňků.

Daně z příjmů

Daně z příjmů jsou upraveny jediným daňovým zákonem a obsahují dvě daně, z příjmu fyzických a právnických osob.

Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daň, již podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců. Základ daně z příjmů se rozpadá do pěti dílčích daňových základů a snižuje se o nezdánitelné části daňového základu, které respektují sociální postavení poplatníka, a o odčitatelné položky. Sazby daně z příjmů fyzických osob je progresivní. Veškeré příjmy, které vstupují do základu daně, podléhají daňové progresi ve svém souhrnu.

Část příjmů ale nevstupuje do základu daně, které podléhají diferencované lineární sazbě daně srážkou u zdroje.

Daně z příjmů právnických osob podléhají podnikatelské subjekty, které nejsou fyzickými osobami (např. akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným apod.). Předmětem daně jsou veškeré příjmy z podnikatelských činností a z nakládání s majetkem, u nepodnikatelských subjektů potom zejména příjmy z činností uskutečňovaných za účelem dosahování zisku. Sazba daně z příjmů právnických osob je lineární a pro rok 1997 činí 39%.

Majetkové daně

Relativně nejvyšší výnos z majetkových daní se předpokládá u **daní z nemovitostí**. Daň z nemovitostí je upravena zákonem České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí ve znění pozdějších změn a doplňků. Daně z nemovitostí se vybírají nikoli podle bydliště či sídla poplatníka, ale podle polohy nemovitosti, protože výnos z nemovitostí je příjmem obcí. Zahrnují daň z pozemků a daň ze staveb.

Daň z pozemků se vybírá ze zemědělské půdy, ze stavebních a ostatních pozemků. Základ je výměra v m² (u zemědělské půdy násobena průměrnou cenou půdy). Sazba daně je diferencovaná, především podle typu pozemku, a pevná (u

zemědělské půdy lineární a diferencovaná). Základní sazby se ještě násobí koeficientem podle charakteru obce od 0,3 do 4,5.

Základem **daně ze staveb** je skutečně zastavěná plocha staveb v m². Sazba daně je diferencovaná a pevná. Zvyšuje se s každým dalším nadzemním podlažím stavby. Koeficient u staveb se používá obdobně jako u daně z pozemků.

Silniční daň má zhruba stejný výnos jako daně z nemovitostí. Hradí ji zpravidla držitelé motorových vozidel zapsaní v technickém průkazu vozidel. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla, pokud jsou používána k výdělečné činnosti. Sazba daně je pevná a diferencovaná u osobních automobilů podle zdvihového objemu motoru a u užitkových automobilů podle celkové hmotnosti a počtu náprav. Silniční daň je upravena zákonem ČNR č. 16 / 1993 Sb., o dani silniční ve znění zákona ČNR č. 30 / 93 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků.

Daň dědická a darovací, je jednorázovou daní, která se vyměřuje při bezúplatném převodu majetku. Sazba daně je progresivní a diferencovaná podle příbuzenského vztahu mezi nabývajícím a předávajícím.

Daň z převodu nemovitostí je také jednorázovou daní a vyměřuje se při úplatném převodu nemovitostí (kromě převodu dědictvím a darováním). Sazba je jednotná a lineární. Základním právním předpisem pro tyto daně je zákon č. 357 / 1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Nepřímé daně

Daň z přidané hodnoty je všeobecnou daní ze spotřeby, v našem daňovém systému zcela nového typu. Podléhá ji dodání zboží, poskytování služeb, převod nemovitostí a převod a využití práv v tuzemsku, dále dovoz zboží ze zahraničí a příležitostná autobusová doprava v tuzemsku provozovaná zahraničními provozovateli. Sazba daně z přidané hodnoty je lineární a diferencovaná se

dvěma úrovněmi daňové sazby (5 %, 22 %). Daň z přidané hodnoty je upravována zákonem č. 588 / 1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Spotřební daně jsou výběrovými daněmi ze spotřeby, kterým podléhá pět komodit zboží. Jedná se o daň z uhlovodíkových paliv a maziv, daň z lihu a destilátů, daň z vína, daň z piva a o daň z tabákových výrobků. Předmětem daně je výroba a dovoz. Základem daní je počet fyzických jednotek vyrobeného nebo dovezeného zboží. Sazby jsou pevné a diferencované. Základním právním předpisem pro uplatňování spotřebních daní je zákon ČNR č. 587 / 1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Daně k ochraně životního prostředí dosud nebyly použity, i když zákon o soustavě daní s nimi počítá. svou konstrukcí by se měly blížit výběrovým spotřebním daním.

2.2. Základní prvky daňové techniky

Daň je povinná, pravidelná, peněžní, zákonem stanovená platba do veřejných rozpočtů. Charakteristickou vlastností daně je její **neekvivalentnost**, tj. úhrada daně nezakládá nárok konkrétní plnění rozpočtových výdajů a **nenávratnost**.

Každý daňový zákon, aby vůbec mohla být na jeho základě daň vybrána, musí obsahovat co nejpřesnější stanovení cílových otázek :

Kdo je povinen hradit daň ?

Z čeho je daň vyměřována ?

Prostřednictvím jakého algoritmu se daň vyměřuje ?

Kdy a jakým způsobem se daň hradí ?

Daňový subjekt

Daňový subjekt je osoba, která je podle zákona povinna odvádět nebo platit daň. V právním slova smyslu je jím **fyzická osoba** (občan) a **právnícká osoba**, tj. organizované sdružení fyzických a jiných právnických osob. Z hlediska daňové techniky dělíme daňové subjekty na poplatníky a plátce.

Poplatník je daňový subjekt, který je ze zákona povinen hradit daň ze svého předmětu zdanění (jde o fyzickou osobu, která je nositelem daňového břemene, a tím mu uložení daně krátí disponibilní příjem).

Plátce daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen hradit daň vybranou nebo sraženou od jiných subjektů pod svou majetkovou odpovědností. Plátce daně je jediným subjektem u daní ze spotřeby. Plátce odvádí v tomto případě **daň vybranou** od jiných subjektů prostřednictvím ceny své produkce.

Plátce daně je využit i u důchodových daní, kde je poplatník vymezen. Minimalizuje se totiž možnost daňového úniku. Tomuto typu výběru se říká **srážka u zdroje**. Plátce tak odvádí daň sraženou od poplatníků.

Objekt daně

Obecně daňovým objektem rozumíme veličinu, ze které se daň vyměřuje. Stručné vymezení objektu daně je zpravidla součástí názvu daňového zákona. Základními typy objektů daně jsou : příjem, spotřeba, majetek. Daňový objekt představuje globální veličinu, která pro efektivní označení nestačí. Proto definujeme **předmět zdanění**. Vzhledem k tomu, že toto vymezení bývá široké, daňový zákon počítá s osvobozením části předmětu od daně.

Po přesném definování a kvantifikování se předmět zdanění může stát základnou pro vyměření daní. Potom tedy základ daně je předmět zdanění specifikovaný a upravený podle zákonných pravidel.

Základ daně musí být vyjádřen v měřitelných jednotkách. A to buď ve fyzických jednotkách (např. kus, m², t, hl, apod.) nebo v hodnotovém vyjádření, tedy v

korunách. Kupříkladu dnes se u daně z nemovitostí využívá vyjádření základu daně v m², od roku 1998 se předpokládá přechod vyjádření základu daně z nemovitostí v Kč.

Základ daně se vymezuje nejen věcně, ale i časově. Za tímto účelem slouží zdaňovací období, za které se stanovuje základ a výše daně a daň se hradí.

U daní z příjmů se stanovený základ ještě upravuje o nezdánitelné částky základu daně a odčitatelné položky.

Nezdánitelné částky základu daně používající se u daní z příjmů jednotlivců mají sociální charakter, neboť zohledňují např. počet vyživovaných dětí nebo invalidního poplatníka. Mají podobu paušálně stanovených částek ze základu daně. U právnických osob se nepoužívají.

Odčitatelné položky mají věcný charakter. Sledují makroekonomické cíle, např. podporu investic i financování veřejně prospěšných aktivit.

Sazba daně

Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně stanoví velikost daně. Z praktického hlediska dělíme daňové sazby podle kritérií. Daňové sazby dělíme na :

- **jednotné a diferenciované**, podle toho kolik různých daňových sazeb se používá pro různé druhy či typy předmětu daně.
- **pevné a relativní sazby** (ty potom dělíme na proporcionální a progresivní) podle vztahu sazby daně k výši základu daně.

Způsob výběru daně

Výběr daně se provádí prostřednictvím zákonem určené povinnosti daňovému subjektu stanovit si výši daně a v této výši ji odvést. Velikost daně si určuje daňový subjekt sám skrze sdělení správci daně a po té ji podá prostřednictvím formulářů - **daňových přiznání**.

Daňové přiznání se podává zpravidla za každé zdaňovací období. Vzhledem k tomu, že zdaňovacím obdobím u většiny daní je kalendářní rok a jednorázovost výběru by znamenala vysoké požadavky na likvidnost v ekonomice, proto se vyšší částky realizují formou postupného plnění.

U daní z příjmů, u kterých je možno určit výši daně až po uplynutí zdaňovacího období, se proto zavádějí povinné zálohy na daň. Záloha na daň je povinná platba, kterou je daňový subjekt povinen odvádět před vyměřením daňové povinnosti za dané zdaňovací období. Zálohy se odvozují zpravidla od výše daně v předchozím zdaňovacím období. Po uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání dochází buď k nedoplatku daně, nebo k přeplatku na dani.

Další formou výběru daní je srážka daně, která je vybírána z hlediska rychlosti výběru a minimalizaci daňových úniků.

2.3. Správa daní

Správa daní integruje a završuje celý daňový systém, upravuje pravidla jednání jednotlivých subjektů v průběhu řízení o daních, vymezuje jejich práva a povinnosti. Zákon o správě daní a poplatků definuje správu daní takto (viz. § 1 odst.2 zákona 337 /1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších změn a doplňků) : „Správou daně se rozumí právo činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových povinností, zejména právo vyhledávat daňové subjekty, daně vybrat, vyúčtovat, vymáhat, nebo kontrolovat podle tohoto zákona jejich splnění ve stanovené výši a době.“

Při daňovém řízení je důležité ujasnění, kdo je jeho **účastníkem**. Základními účastníky jsou správce daně a daňový subjekt, dalšími pak tzv. třetí osoby.

Výkonem správy daní stát pověřuje státní orgány, které nazýváme správcem daně. Jsou jimi především **územní finanční úřady** a dále jsou k dispozici **celní orgány** (při dovozu zboží).

Tento zákon je zároveň završením všech daňových zákonů, neboť upravuje :
systém registrace daňových plátců, formu a náležitosti daňových přiznání, způsob
placení daní, sankce za porušení daňových povinností atd. Jako základní
zdaňovací období je kalendářní rok, odchylky upravují příslušné zákony.

Daň z příjmů fyzických osob zahrnuje příjmy ze všech druhů činnosti,
vykonávané na území republiky. Z těchto se plátcem je osoba, která má
univerzální daň z příjmů, daň z příjmů ze závislé činnosti, daň z příjmů z
činnosti a daň z příjmů z kapitálu.

Daň z příjmů právnických osob zahrnuje příjmy ze všech druhů činnosti,
vykonávané na území republiky, se výjimkou příjmů z činnosti a z činnosti
závislé činnosti. Tato daň z příjmů zahrnuje příjmy z činnosti, z činnosti
závislé činnosti a z činnosti z kapitálu.

Nezdanitelné příjmy zahrnuje daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů
právnických osob a daň z příjmů z kapitálu.

V naprosté většině se pak týká daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů
právnických osob a daň z příjmů z kapitálu.

Všechny příjmy, včetně příjmů z činnosti, z činnosti z kapitálu, z činnosti
závislé činnosti a z činnosti z kapitálu, jsou zdaněny podle zákona č. 593/1992
Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

3.2. Subjekt přiznání

Plátcem daně z příjmů fyzických osob jsou všechny fyzické osoby, které se
nacházejí na území republiky a daňové rezidenty.

Daňový rezident je fyzická osoba, která má na území České republiky bydliště
nebo trvalý pobyt v průběhu zdaňovacího období pobývá alespoň 183 dní, nebo
je v součtu dvou pobytů, kdy osoba se zdržuje na území ČR.

3. Základní charakteristiky daně z příjmů fyzických osob

3.1. Úvod ke konstrukci daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob završila proces změn v oblasti přímých daní, týkajících se příjmů obyvatelstva. Z hlediska své působnosti je uvažována jako univerzální daň zahrnující dosavadní daň ze mzdy, daň z literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva.

Jednou z velmi podstatných skutečností v rámci ekonomické reformy, jdoucí ruku v ruce s reformou legislativní, se stalo přijetí obchodního a občanského zákoníku. Tato změna umožnila přesné definování subjektů zdanění, stanovení předmětu a základu daně v návaznosti na novelizaci účetních předpisů.

Nezbytnou charakteristikou daně z příjmů fyzických osob je pochopitelně i sazba. I v této sféře jsme se po letité stagnaci dočkali potřebných úprav.

V neposlední řadě se pak vývoj dotkl i problematiky správy daně, kdy na úspěšnosti tohoto systému závisí úspěch celé daňové soustavy.

Všechny příjmy, vyjma příjmů získaných děděním a darováním, podléhají jediné **daní z příjmů fyzických osob**, která je upravena zákonem č. 586 / 1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších změn a doplňků.

3.2. Subjekt zdanění

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou všechny fyzické osoby. Dělíme je do dvou skupin, na daňové rezidenty a daňové nerezidenty.

Daňový rezident je fyzická osoba, která má na území České republiky bydliště či na území ČR v průběhu zdaňovacího období pobývá alespoň 183 dní, a to buď souvisle nebo v součtu dob pobytu, tzn. osoba se zdržuje na území ČR.

Toto pravidlo má tři výjimky. Za daňového rezidenta se nepovažuje osoba, která nemá na území České republiky bydliště, ale zdržuje se zde převážně, avšak :

- účelem pobytu na území ČR je léčení,
- pobývá na území ČR za účelem studia,
- jde o zahraničního odborníka, tj. fyzickou osobu s bydlištěm v zahraničí, která byla zahraničním subjektem na území ČR vyslána jako expert.

Daňový rezident má neomezenou daňovou povinnost. To znamená, že podléhá dani celosvětovými příjmy. Tedy jak příjmy ze zdrojů na území ČR, tak ze zdrojů v zahraničí (viz. § 22 zákona o daních z příjmů).

Osoba, která není daňovým rezidentem, a zároveň má příjmy ze zdrojů na území ČR, je **daňovým nerezidentem** a dani z příjmů podléhá pouze příjmy ze zdrojů na území ČR.

Kritéria pro vymezení rezidenta jsou ve všech zemích obdobné, proto se situace řeší mezinárodními dohodami o **dvojím zdanění**.

3.3. Předmět daně

Této dani podléhají veškeré příjmy fyzických osob s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem, a to příjmy peněžní, naturální a získané směnou. Předmětem daně jsou i dary v souvislosti s výkonem zaměstnání nebo podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti.

Mezi příjmy vyňaté ze zdanění daní z příjmů fyzických osob patří :

- příjmy z nabytí majetku v rámci restituce a soudní a mimosoudní rehabilitace
- příjmy získané darováním a děděním
- přijaté úvěry a půjčky

Z příjmů, které jsou předmětem daně, je celá řada od ní osvobozena. Jde o většinu příjmů sociálního charakteru (jde - li však o pravidelné penze, potom je

osvobozeno pouze prvních 120 000 Kč), pojistné plnění z pojištění majetku a odpovědnostního pojištění (s výjimkou pojištění v rámci podnikání). Často jsou od daně osvobozeny i příjmy z prodeje majetku (s výjimkou obchodního majetku).

V řadě případů je příjem z majetku osvobozen od daně jen, když se prodává po určité době nabytí (např. při prodeji motorových vozidel musí být interval mezi prodejem a nabytím vyšší než 1rok).

Zdaňovacím obdobím daní z příjmů je **kalendářní rok**. Schéma základu daně z příjmů fyzických osob je poměrně složité, neboť se zde odráží mnohotvárnost forem příjmů jednotlivců a snaha státu minimalizovat daňové úniky prostřednictvím zdaňování srážkou daně nebo zálohy na daň u zdroje těch typů příjmů, u kterých je to účelné.

Všechny zdanitelné příjmy jsou rozděleny do pěti dílčích daňových základů, protože daňový zákon chce u každého typu příjmu odděleně stanovit pravidla, podle kterých se tento příjem očistí o výdaje, jenž bylo potřeba nutno vynaložit, aby daný druh příjmů mohl být dosažen.

Jak již bylo zmíněno, ne všechny příjmy se zdaňují v rámci celkového daňového základu, který je součtem dílčích daňových základů, ale některé z nich tvoří **samostatné základy daně**. Ty se zdaňují každý zvlášť prostřednictvím zvláštní sazby srážkou u zdroje (mohou to být pouze příjmy vyplácené českými fyzickými a právnickými osobami).

Srážku daně provádí subjekt, který příjem tvořící samostatný daňový základ vyplácí. Samotný základ se nesnižuje ani o nezdánitelné části základu daně a odčitatelné položky. Sazby daně pro samotné daňové základy je lineární, ale diferencovaná (sazby 10 %, 15 %, 25 %). Většina samotných základů daně je použita jako srážka daně u daňových nerezidentů.

Přehled o rozdělení příjmů do dílčích daňových základů a samostatných daňových základů je uveden v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1

Členění příjmů fyzických osob podléhajících dani z příjmů

Dílčí daňové základy	Samostatný základ daně
příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	- příjmy od dalšího zaměstnavatele do 5000 Kč za měsíc (15 %) - úroky z vkladů na účtech, které u zaměstnavatele mohou tvořit jen zaměstnanci (20 %)
příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	- honoráře za příspěvky do hromadných sdělovacích prostředků do 3000 Kč za měsíc u 1 plátce (10 %)
příjmy z kapitálového majetku	- výnosy z cenných papírů (25 %) - podíly na zisku z účastí na kapitálových společnostech (25 %) - výnosy z vkladů na vkladních knížkách a na nepodnikatelských účtech (15 %) - plnění z pojištění na dožití a smluvního důchodového pojištění (15 %) - plnění z penzijního připojištění (15 %)
příjmy z pronájmu	
ostatní příjmy	- výhry v loteriích, sázkách a reklamních slosováních (20 %) - ceny z veřejných a sportovních soutěží (20 %) - vypořádací podíly při zániku účasti na kapitálových společnostech nebo družstvu (25 %)

3.4. Výpočet dílčích daňových základů

Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky

Dílčí daňový základ příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků se týká největšího počtu poplatníků, neboť v rámci něho se zdaňují příjmy za práci ve mzdě. Zaměstnanec tak dostane mzdu až po zdanění, aby byl minimalizován prostor pro simulování podnikání za účelem snížení daňového břemene.

Příjem ze závislé činnosti je definován jako „ příjem ze současného nebo dřívějšího pracovně právního, služebního nebo členského a obchodního poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce je povinen dbát příkazů plátce „ (viz. §6 odst. 1 písmeno a) zákona o daních z příjmů“. Podstatným rysem této činnosti je fakt, že je vykonávána ne vlastním jménem a kdo příjem vyplácí.

Příjmy ze závislé činnosti jsou veškeré příjmy, které zaměstnavatel vyplácí zaměstnancům, kromě těch, které se do daňového základu nezahrnují (např. náhrady cestovních výdajů do výše limitu) a příjmů osvobozených od daně (např. nepeněžní dary, které zaměstnavatel hradí ze zisku po zdanění, do výše 2000 Kč). U příjmů ze závislé činnosti jsou osvobozena především naturální plnění v rámci pracovních a sociálních podmínek zaměstnanců.

Za příjmy se považují i naturální příjmy a požitky. Pokud zaměstnavatel umožňuje zaměstnanci bezplatné použití motorového vozidla i pro soukromé účely, potom se základ zaměstnance zvyšuje o 1 % vstupní ceny za každý měsíc.

Dále se za příjmy ze závislé činnosti považují příjmy za práci žáků a studentů z praktického výcviku, příjmy členů družstva, společníků společností s ručním omezeným a komanditistů komanditních společností za práci pro společnost, tantiemy, úroky z úsporných vkladů, které mohou u zaměstnavatele tvořit pouze zaměstnanci atd. (viz §6, zákona o daních z příjmů).

Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, vyjma příjmů ze zahraničí, se zdaňují vždy u zdroje, a to zpravidla formou měsíční zálohy na daň. Záloha na daň vždy vypočítává a odvádí pod svou majetkovou odpovědností zaměstnavatel. Způsob stanovení záloh na daň z příjmu ze závislé činnosti závisí na tom, u kterého plátce poplatník uplatňuje nezdánitelné částky.

Zaměstnavatel, u kterého jsou uplatňovány nezdánitelné částky se nazývá kmenový zaměstnavatel a o zaměstnavateli u kterého poplatník nezdánitelné částky neuplatňuje se hovoří o dalším zaměstnavateli. Při sestavování velikosti zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti postupuje kmenový zaměstnavatel podle **tabulky č. 2**.

Pro výpočet měsíčních záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti se používá přepočtené sazby daně z příjmů fyzických osob, kde daňová pásma mají rozměr jedné dvanáctiny ročních pásem (viz. § 38h odst. 2, zákona o daních z příjmů). Základ daně pro zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků se snižuje o jednu dvanáctinu ročních nezdánitelných částek (kromě částky na manžela a manželku).

Tabulka č. 2

Výpočet zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti

zúčtovaný hrubý příjem za kalendářní měsíc (včetně naturálních požitků) ale bez vyňatých příjmů
- příjmy osvobozené od daně
= hrubá mzda
- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
- pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
= základ daně
- nezdánitelné částky základu daně
= zdanitelná mzda (zaokrouhluje se na celé stokoruny nahoru)
x sazba daně (pro výpočet záloh na daň u příjmů ze závislé činnosti)
= záloha na daň

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

Kromě příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které mají relativně samostatný způsob výběru daně, všechny ostatní zdanitelné příjmy je povinen evidovat, stejně tak výdaje, sám poplatník.

Druhým nejvýznamnějším typem příjmů jsou příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Poplatník, který má příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti může tyto příjmy snížit o výdaje na jejich dosažení, udržení a zajištění.

Příjmy z podnikání jsou takové příjmy, k jejichž provozování je třeba oprávnění nebo ohlášení. Jsou jimi :

- **příjmy ze zemědělské výroby**, lesního a vodního hospodářství,
- **příjmy ze živností**, tj. příjmy fyzických osob, které podnikají podle živnostenského zákona,
- **příjmy z jiného podnikání**, tj. podnikání podle zvláštního zákona, např. lékařů, advokátů, auditorů, daňových poradců atd.

Za příjem z podnikání se považuje i podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku. Základ daně veřejné obchodní společnosti se stanoví jako základ daně každé jiné právnické osoby, ale pak se rozdělí podle podílů ustanovených ve společenské smlouvě. Pokud jsou společníci fyzické osoby, podíl na základu daně veřejné obchodní společnosti se zahrnuje do dílčího daňového základu příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Stejně se postupuje i u komanditních společností. Vykáží-li veřejná obchodní společnost a komanditní společnost ztrátu, potom se rozdělí i daňová ztráta a ostatní odpočitatelné položky mezi společníky.

K dosahování příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti není třeba mít zvláštní oprávnění (kromě tlumočnicků a soudních znalců). Rozumí se jimi :

- **příjmy z převodu a využití průmyslových a jiných duševních práv** včetně příjmů z vydávání uměleckých děl vlastním nákladem,

- **příjmy z výkonu nezávislého povolání** (např. profesionální sportovci, architekti),
- **příjmy tlumočnicků a soudních znalců.**

Fyzické osoby mohou **výdaje na dosažení, udržení a zajištění** těchto příjmů uplatnit buď ve výši skutečné výši (podle účetní evidence), nebo zjednodušeně **paušálem** (procentem z příjmu). Tyto dvě možnosti volby daňových výdajů poskytují prostor pro získání daňových úspor pro poplatníka. V následující tabulce č. 3 jsou uvedeny paušály výdajů podle jednotlivých příjmů.

Tabulka č. 3

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

Druh příjmu	paušál
• příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	50 %
• příjmy ze živnosti	25 %
• příjmy z jiného podnikání	25 %
• příjmy z převodu a využití průmyslových a jiných duševních práv, včetně příjmů z vydávání uměleckých děl vlastním nákladem	30 %
• příjmy z výkonu nezávislého povolání	25 %
• příjmy tlumočnicků a soudních znalců	25 %

Uplatňuje - li poplatník výdaje na podnikání a jinou samostatně výdělečnou činnost paušálem z příjmů, může nad toto procento uplatnit pouze částku, kterou skutečně zaplatí za pojistné na sociální pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, a to jak za sebe, tak za své zaměstnance.

Příjmy z kapitálového majetku

Zákon o daních z příjmů rozumí příjmy z kapitálového majetku pouze příjmy z jejich držby. Příjmy z jejich prodeje (převodu) se zdaňují u fyzických osob v jiných dílčích daňových základech.

Převážná většina těchto příjmů ze zdrojů na území ČR tvoří **samostatné daňové základy** a zdaňují se mimo celkový daňový základ srážkou u zdroje. Mezi ně patří :

15 % se zdaňují např. úroky z vkladů na vkladních knížkách fyzických osob a úroky z vkladů na účtech, které podle podmínek banky nejsou určeny k podnikání,

25 % podíly na zisku kapitálových společností, dividendy, podíly na zisku tichého společníka, úrokové výnosy z obligací, vkladních listů atd.

V rámci dílčího daňového základu se zdaňují příjmy z kapitálového majetku v zahraničí a dále :

- úroky z vkladů na běžných účtech, které jsou podle podmínek banky určeny pro podnikání,
- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček,
- úroky z hodnoty společného vkladu ve smluvené výši společníků veřejných obchodních společností a komplementářů komanditních společností ,
- výnosy ze směnec, zejména diskontní částky směnec - např. když směnka znějící na 5000 Kč koupí držitel před lhůtou splatnosti za 4000 Kč, potom základ daně je 1000 Kč.

Příjmy v tomto dílčím daňovém základu nelze snížit o výdaje na jejich dosažení. V dílčím daňovém základu se také zdaňují veškeré příjmy z držby kapitálového majetku v zahraničí.

Příjmy z pronájmu

Příjmy z pronájmu rozumí zákon o daních z příjmů vždy příjmy z pronájmu nemovitostí, bytů nebo jejich částí a dále z pronájmu movitých věcí.

Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Výdaje mohou být tady uplatňovány ve skutečně prokázané výši nebo

paušálem (20 %). U příjmů z pronájmu nelze však uplatnit nad stanovený paušál sociální zabezpečení.

Příjmy plynoucí manželům z majetku **v bezpodílovém spoluvlastnictví** se považují za příjmy jednoho z nich. Volba je na nich, který z nich příjmy z pronájmu zařadí do svého dílčího základu daně.

Ostatní příjmy

V dílčím daňovém základu ostatní příjmy se zdaňují všechny příjmy, které nebyly zachyceny v předchozích dílčích daňových základech a nejsou zdaňovány srážkou u zdroje. Tyto příjmy lze snížit o prokázané výdaje nutné na dosažení příjmů. Výdaje lze uplatnit pouze do výše jednoho druhu příjmů.

Ostatní příjmy zdaňovanými v dílčím daňovém základu jsou mimo jiné :

- příležitostné příjmy z nakládání s majetkem
- příležitostné příjmy z činností (příjmy nahodilé, které jsou uvedeny v § 6 - 9, zákona o daních z příjmů)
- příjmy ze zemědělské činnosti, pokud se nejedná o samostatně hospodařícího rolníka.

Jestliže tyto příležitostné příjmy z činnosti ve svém souhrnu za zdaňovací období nepřesáhnou 10 000 Kč, jsou osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob.

3.5. Úprava základu daně

Úprava základu daně z příjmů fyzických osob je poměrně náročná, protože základ daně se snižuje o věcné odčitatelné položky (snižující základ daně) a jednak o osobní nezdanitelné částky základu daně.

Nezdanitelné částky a odčitatelné položky, s výjimkou daňové ztráty, se odečítají od základu daně. Daňovou ztrátu lze odečíst pouze od souhrnu dílčích daňových základů s výjimkou příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků.

Než se začneme zabývat jednotlivými položkami, zobrazíme si v následující tabulce č. 4 postup úpravy základu daně a výpočet daně.

Tabulka č. 4

Úpravy základu daně a daně z příjmů fyzických osob

Souhrn dílčích daňových základů bez příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků	
- daňová ztráta z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a ztráta z pronájmu	
+ Dílčí daňový základ daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků	
= Základ daně z příjmů fyzických osob	
- Odčitatelné položky	
• dary na veřejně prospěšné účely	
• odčitatelná položka na refinancování vybraného majetku	
- Nezdanitelné částky základu daně	
• základní nezdanitelná částka	
• nezdanitelná částka na každé dítě v domácnosti	
• nezdanitelná částka na manželku (manžela)	
• nezdanitelná částka na invaliditu poplatníka	
• nezdanitelná částka pro studenta	
= Daňový základ snížený o nezdanitelné částky a odčitatelné položky	
x Sazba daně	
= Daň	
- sleva na dani	
= Daň po slevách	

Nezdanitelné částky základu daně může poplatník snížit základ daně. Zohledňují částečně sociální postavení poplatníka. V současné době existuje pět druhů nezdanitelných částek. Jejich uplatnění se váže na splnění zákonem uvedených podmínek a prokázání stanovených skutečností předepsaným způsobem.

Poplatník může stanovit podle zákona o daních z příjmů tyto nezdanitelné částky základu daně (rok 1997) :

- základní nezdánitelnou částku základu daně pro každého poplatníka **28 800 Kč**
- nezdánitelnou částku na dítě **14 400 Kč**
- nezdánitelnou částku základu daně na manželku (manžela) **16 800 Kč**
- nezdánitelnou částku základu daně na invaliditu **částečnou 6000 Kč, plnou 12 000 Kč**
- nezdánitelnou částku pro studenty denního studia **9600 Kč**

Odčitatelné položky se na rozdíl od nezdánitelných částí neuplatňují v paušální, ale v prokázané výši. Jejich výše může být však limitována. V současné době zákon umožňuje fyzickým osobám uplatnit tři typy položek snižujících daňový základ daně. Jsou jimi :

- Dary na veřejně prospěšné účely - až na několik výjimek lze uplatnit pouze dar poskytnutý právnické osobě. Může jít o dary peněžní i nepeněžní a jsou započitatelné, jestliže v průběhu zdaňovacího období je jejich výše minimálně 2% základu daně (nebo 1000 Kč) a maximálně 10 % daňového základu.
- Daňová ztráta z podnikání a jiné výdělečné činnosti nebo z pronájmu vznikne, když výdaje na dosažení příjmů přesáhnou zdánitelné příjmy v příslušném daňovém základu, a je uplatněna v daňovém přiznání. O ztrátu lze snížit až do nuly úhrn dílčích daňových základů ve zdaňovacím období, ve kterém byla prokázána, vyjma příjmů ze závislé činnosti. Můžeme ji uplatnit kdykoli v průběhu sedmi let.
- Odčitatelné položky na refinancování majetku - spíše se používají u právnických osob, a u fyzických osob při podnikání a samostatné činnosti.

Nyní víme, jak se stanoví základ po snížení o nezdánitelné částky a o odčitatelné položky (**upravený základ daně**). Z něho se určí velikost daně prostřednictvím sazby daně z příjmů fyzických osob. Před výpočtem se základ daně po snížení zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru. Sazba daně z příjmů fyzických osob je klouzavě progresivní a je rozdělena do pěti pásem, které jsou vidět v následující tabulce č.5. Výpočet daně je potom velmi jednoduchý.

Tabulka č. 5

Sazba daně z příjmů fyzických osob

od Kč	Ze základu daně do Kč	daň	Ze základu přesahujícího
0	84 000	15 %	
84 001	168 000	12 600 Kč + 20 %	84 000 Kč
168 001	252 000	29 400 Kč + 25 %	168 000 Kč
252 001	756 000	50 400 Kč + 32 %	252 000 Kč
756 001	a výše	211 680 Kč + 40 %	756 000 Kč

4. Kvantitativní vývoj daně z příjmů fyzických osob v letech 1990 – 1995

Placení daní občané vždy cítí jako křivdu, protože zmenšují jejich disponibilní důchody. A proto je dobré slyšet od představitelů státu, a mít lehko dostupné statistiky k dispozici, kolik platíme na daních v porovnání se světem. Další otázkou je, co se vlastně v jednotlivých státech zdaňuje, tedy jaká je **daňová základna**.

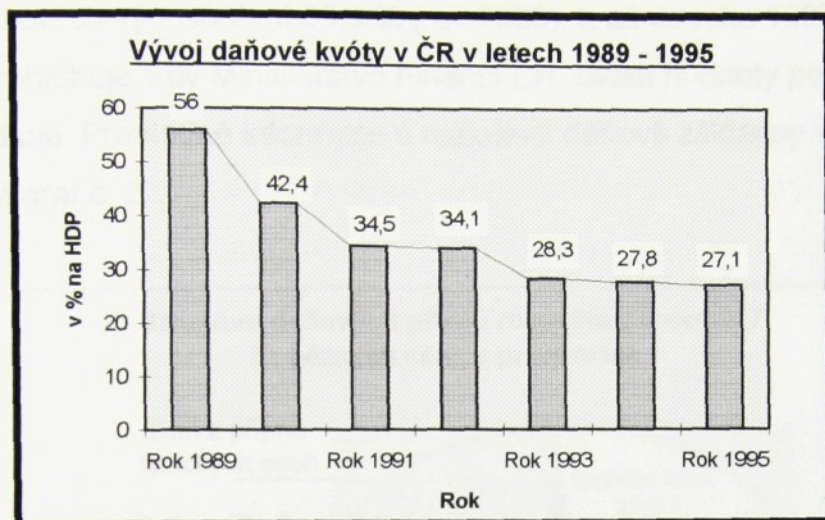
K mezinárodnímu srovnávání slouží dobře ukazatel daňové kvóty, který měří podíl celkových daňových výnosů na HDP. Největší předností daňové kvóty je, že tato položka je vyjádřena v domácích jednotkách a tudíž dobrý srovnatelný ukazatel, a že daňové výnosy jsou poměřovány s ukazatelem agregátní poptávky (jsou tedy poměřovány se základem, který zahrnuje i dovoz zboží a služeb, snížený o jejich vývoz). Při mezinárodních srovnávání nebudeme zahrnovat do daňových výnosů příspěvky na sociální zabezpečení.

Daňová kvóta je výslednicí celé řady faktorů. Daně a daňová politika patří mezi vládní rozpočtové nástroje (např. ovlivnění disponibilních důchodů, podnikatelský a domácí sektor, investiční klima, spotřebitelské chování atd.).

V roce 1990 byla daňová kvóta ve vybraných průmyslových zemích vyrovnaná. Její hodnoty se pohybovaly průměrně kolem 25 % na HDP. Jediné Švédsko se odlišovalo, kde daňová kvóta vyšplhala do výše 39,4 %. Švédsko disponovalo vysokou daňovou kvótou díky vytvoření sociální sítě a vysoké angažovanosti při zabezpečování veřejných statků.

V roce 1990 v Československu též daňová kvóta tvořila vysoký podíl na HDP, a to 42,4 %. Na tomto příkladě je vidět, že funkce státu v Československu byla větší. Proto vláda již v roce 1991 podnikla řadu kroků, které vedly k postupnému snižování daňového zatížení podnikatelského i domácího sektoru.

Podívejme se nyní jak se dále daňová kvóta vyvíjela viz. **graf č. 1** :

Zdroj : Ekonom 49/1996

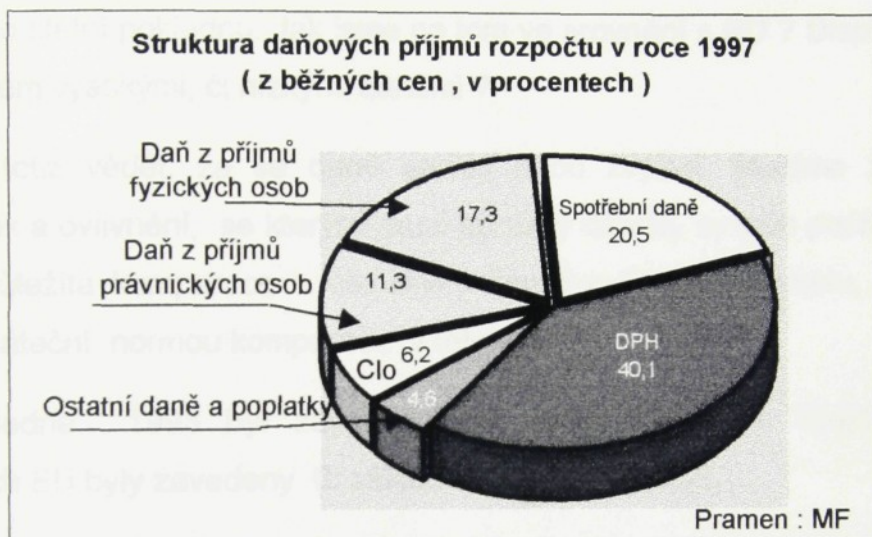
Zdanění příjmů je výhodným nástrojem zdanění. Tento nástroj je i ekonomicky výhodný potud, pokud jsou jeho základem čisté zisky, tj. nedeformují podněty k investování. Právě tato politika naordinování daňové základny odlišuje jednotlivé země.

Zdanění spotřeby je využíváno především kvůli široké daňové základně, stabilnímu výnosu, a též (situace u nás) kvůli dvojímu zdanění. Spotřební daně nejsou chápány tak negativně a podporují spoření, které je nyní žádané.

Volba optimální daňové základny není jednoduchou záležitostí. Vyspělé země, jejichž základny tvoří převážně přímé a nepřímé daně. Poměr mezi nimi hovořil ve prospěch přímých daní. Od 70. let však průmyslové země mají tendenci snižovat rozdíl mezi přímými a nepřímými daněmi, a to díky tzv. ekonomii nabídkové strany. Podle této teorie, nízké zdanění příjmů stimuluje investice, respektive na spotřebu. Přímé daně se tedy v průmyslových zemích pohybovaly v průměru kolem 53 % všech daňových výnosů.

Jak tomu bylo v České republice ? Daňová soustava byla poplatná centrálně plánované ekonomice, která zdaňovala netržním způsobem. Základní formou zdanění bylo zdanění přímé, které dosahovalo až do roku 1992 hodnot 67,5 % všech daňových výnosů, tudíž nepřímé daně představovaly 32,5 %. Po zavedení

nové daňové soustavy se poměr obrátil ve prospěch nepřímých daní. Přímé daně tvořily z celkových výnosů daní 39,9 % (rok 1993), a až do roku 1997 se tento nepoměr prohlubuje, kdy Ministerstvo Financí ČR uvádí hodnoty poměrů, 32 % pro přímé daně. Přehledné informace o rozložení daňové základny v ČR v roce 1997 udává graf č. 2 :

Zdroj : HN , 14.4. 1997

Daně jako důležitý příjem soustavy veřejných rozpočtů, tj. státního rozpočtu a rozpočtů jednotlivých stupňů územní samosprávy, jsou zdrojem financování státních zásahů do ekonomiky. S tím souvisí spolehlivější rozdělení důchodů, bohatství, zajištění zaměstnanosti, stability Ad. Tento úkol a cíl zdanění je reálný jen při odpovídající výtěžnosti daní, a tím naplnění navrhovaného státního rozpočtu. Následující graf č. 2 ukazuje vývoj výtěžnosti daně z příjmů fyzických osob, a jak byly dalšími daňovými výnosy v letech 1990 - 1995 plněny vládní příjmy České republiky .

Na závěr této kapitoly lze konstatovat, že naše daňová soustava se přizpůsobuje evropským tržním podmínkám, ale též musí brát ohled na fiskální hledisko a na motivaci podnikatelů investovat. Proto u nás převažují nepřímé daně nad přímými

5. Aktuální problémy daní z příjmů fyzických osob

5.1. Obecný úvod do problému zdanění

Vysoké zdanění příjmů nemotivuje pracovníky a zvyšuje vynalézavost daňových podvodníků. Nízké stimuluje podnikatelskou aktivitu, ale není velkým přínosem pro státní pokladnu. Jak jsme na tom ve srovnání s EU ? Disponuje náš daňový systém vysokými, či nízkými daněmi ?

Nestačí totiž vědět, že se daně snižují nebo zvyšují. Musíme znát plno charakteristik a ovlivnění, se kterými musí správný daňový systém počítat. Též je pro zemi důležitá komparace s členskými zeměmi EU, kam pomalu, ale snad míříme. Počáteční normou komparace v této práci je rok 1993.

Od 1. ledna 1993 byl zaveden nový daňový systém. Stejně jako v ekonomikách EU byly zavedeny tři základní daňové kanály :

- univerzální zdanění příjmů jednotné pro všechny příjmy, a které odpovídá potřebám tržního hospodářství
- financování systému sociálního zabezpečení
- daň z přidané hodnoty se širokou základnou a dvěmi sazbami, která je doplněna selektivní spotřební daní

Tak byl daňový systém transformován do podoby, která je běžná v zemích EU nejen daňovými kanály, ale i svou legislativní a daňovou správou.

Změnil se nejen fiskální objem a struktura daňových výnosů, ale i ekonomická míra zdanění jednotlivých daňových základů : důchod, spotřeba a majetek. Nejvýznamnějším základem daně z příjmů je pracovní příjem. Z ekonomického hlediska zdanění pracovních příjmů ovlivňuje nabídku i poptávku po práci. Z disponibilního důchodu se hradí i další daně, takže se bere v potaz i tento efekt zdanění (spotřební daně).

Proces daňové harmonizace zahrnuje nejen harmonizaci legislativní, ale i sbližování efektivní míry zdanění s mírou obvyklou v EU. Vše má blahodárné účinky na naše přijetí. Vlastně jde o to, aby i daňová politika podporovala vylepšení úrovně české ekonomiky vůči zemím EU. Na druhé straně existuje Maastrichtská smlouva s fiskálními kritérii, které budou zajisté působit proti rychlému snižování daňového zatížení.

5.2. Porovnání velikosti daní se zeměmi EU

Porovnání zdanění s EU

Na počátku vyjdeme z předpokladu, že daň z pracovních příjmů je nejvýznamnější složkou daně z příjmů jednotlivců.

V této komparaci půjde o srovnání fiskálního přínosu daně z příjmů jednotlivců z hlediska velikosti **daňových kvót**. Z hlediska efektivní úrovně zdanění je však ukazatel HDP, ke kterému se v daňové kvótě daňové výnosy vztahují, příliš zjednodušující pro ekonomická rozhodnutí. K tomuto účelu jsou vhodnější tzv. **efektivní úrovně zdanění**, tj. **průměrné a marginální míry zdanění**, představující významný ukazatel rozhodování o nabídce i poptávce po práci, ale i o spotřebě, tvorbě úspor a investic.

Průměrná a marginální sazba daně

Z hlediska dostatečné výše příjmů na financování vládních výdajů, pro které daně vytvářejí prostředky, je důležitá **průměrná sazba daně** (tj. objem daňových příjmů vydělený velikostí daňové základny). Jednoduchou metodou předvídání celkového výnosu daně z příjmů je odhad velikosti daňové základny (osobní příjem) a její vynásobení průměrnou daňovou sazbou.

Marginální sazby ovlivňují lidi z hlediska množství práce tzn., že dodatečný příjem, který je nutný zaplatit jako daň, ovlivňuje ochotu plátců (poplatníků) pracovat a šetřit.

Nakonec bychom se ale měli zmínit o tom, že daňový systém, který vytváří nejsilnější stimul k práci, je systém s vysokou průměrnou sazbou, s nízkou marginální daňovou sazbou a s nízkým nezdánitelným minimem. Tento systém však není účinný při redistribuci příjmů, což je nutné kompenzovat vytvořením aparátu sociálních dávek.

Pohyby daňové kvóty

Na výsledek úrovně zdanění a její struktury má vliv daňová legislativa a úroveň daňové správy na jedné straně, a ekonomický výkon a potřeba fiskální politiky na straně druhé. Abychom eliminovali vliv ekonomického výkonu na úroveň zdanění, měříme úroveň jako podíl daňových příjmů na hrubém domácím produktu, tedy jako **daňovou kvótu**. Dle tabulky (**viz. příloha č.2**) je zřejmé, že daňová kvóta v ČR v období let 1993 - 1995 klesla o 2,3 procentního bodu, přitom podíl daní z příjmu jednotlivců na HDP vzrostl o 1,3 % a podíl daní z příjmů korporací o 2,3 %.

Separovaný podíl příspěvků na sociální zabezpečení na HDP se mezi léty 1993 -1995 zvýšil o 0,4 %, a tím eliminoval pokles břemene daní z příjmů jako celku.

Ve srovnání zemí EU je zřejmé, že i přes postupné snižování daňového břemene je ČR na dolním konci žebříčku výše daňových kvót.

Zdanění pracovních příjmů

Daňová reforma spolu s odděleným zdrojem sociálního zabezpečení vedla k razantnímu snížení poklesu váhy daňového břemene zdanění příjmů, např. daňová kvóta z roku 1989 byla 56 %, v roce 1991 43,3 % a v roce 1995 27,1 %. Toto vše již však neplatí o rozdělení břemene zdanění mezi sektor domácností (jednotlivců) a sektor korporací. V zemích EU je zdanění korporací chápáno jako nějaká nadstavba zdanění příjmů domácností, které jsou považovány za konečné spotřebitele. Jestliže v ČR bylo břemeno daně z příjmu v roce 1995 zhruba 1 : 1,

praxe v zemích EU je 4 : 1. Jenže vysvětlení tohoto problému není tak jednoduché, nýbrž vyžaduje obsáhlé studium o funkci celého daňového systému.

Jedna z příčin je rozdíl v rozdělení provozních přebytků mezi korporovaný a nekorporovaný sektor v ČR. V zemích EU je odlišná právní forma podnikání, což znamená jiné množství a úrovní forem ekonomických aktivit. Zatímco se v roce 1993 v ČR nekorporativní (samozaměstnavatelský) sektor podílel 37 %, v zemích EU to bylo v průměru nad 60 %.

Pracovní příjmy v ČR představují nejvýznamnější základ daně z příjmů jednotlivců. Podíl zaměstnanců pobírajících mzdu nebo plat na počtu všech zaměstnaných se v letech 1993 - 1995 pohyboval mezi 87,2 % a 86,5 %. Tato data jsou důležitá pro následující vysvětlení zdanění příjmů. Vyděme z průměrné míry zdanění, tedy daňové povinnosti ke hrubé mzdě, která udává kolik zaměstnanec zaplatí z každé koruny příjmu.

Průměrná míra zdanění pracovních příjmů bez příspěvků na sociální zabezpečení se v ČR v období 1993 - 1995 zvýšila z výchozích 8,5 % u bezdětného zaměstnance o 1,2 %, a o 1,6 % z 2,5 % u zaměstnance se dvěma dětmi. S porovnáním se zeměmi EU se jedná o velmi mírné zdanění pracovních příjmů. Vzhledem k tomu, že více než 2/3 obyvatelstva platí daně ze závislé činnosti, nelze jejich mzdy zvýšit bez jasného ekonomického růstu České republiky. Tato nízká míra zdanění v ČR je ovlivněna vedle statutární úpravy daně i celkovou nízkou úrovní mezd zaměstnanců. Mzda u převážné většiny zaměstnanců se pohybuje okolo průměrné mzdy (tj. spadají do prvního nebo do druhého pásma). Do zvýšení průměrné míry zdanění se promítl růst nominálních mezd a úpravy statutárních parametrů daně, což znamená účinek progresivní daně.

Zdanění pracovních příjmů neovlivňuje jen nabídku, ale i poptávku po práci. Jako zaměstnavatel na straně poptávky musí do průměrné míry zdanění zahrnout i příspěvky na sociální zabezpečení. Ty se potom stávají náklady na pracovní sílu. Průměrná míra zdanění pracovních příjmů v ČR je do sledovaného roku

1995 nad úrovní průměru zemí EU a pohybovala se těsně pod úrovní zemí označených jako země sociálního blahobytu (Švédsko, Nizozemí, Dánsko, Itálie).

5.3. Výtěžnost daní a státní rozpočet

Dalším a velmi aktuálním problémem v oblasti daňové problematiky, potažmo fiskální politiky, je schodek státního rozpočtu. Nejen rostoucí schodek státního rozpočtu od druhého měsíce roku 1997, ale i stále klesající daňové výnosy donutili stát k razantnímu opatření k tzv. „vládnímu balíčku“. Stát hodlá proti původnímu rozpočtu snížit celkové výdaje do konce roku 1997 o 25,5 miliardy Kč.

Tabulka č. 6 popisuje, jaké opatření musela vláda podniknout k 16. dubnu 1997 a k jakému schodku běžného hospodaření došlo :

Plnění státního rozpočtu 1997				
(vybrané položky , v mld. Kč)				
ukazatel	původní rozpočet	upravený rozpočet	leden - duben	poměr plnění
příjmy celkem	549,1	523,6	153,9	-3,6
DPH	127,8	121,5	33,7	-5,3
Spotřební daně	65,4	64	18,9	-3,9
DPPO ^{1/}	55	46,4	15	-0,7
DPFO ^{2/}	23,8	23,7	5,8	-8,7
DPFO - srážková	12,1	10,5	4,8	12,7
Pojistné	205,5	198,9	59,1	-3,3
Clo	19,6	17	4,5	-6,5
Nedaňové příjmy	25	26,5	6,8	-7,3
Výdaje celkem	549,1	523,6	169,9	-1,3
Neinvestiční výdaje	479,6	461,9	151,3	-0,2
transfery obyv.	212,1	209,2	70	0,5
Investice	65,8	58,1	12,7	-11,1
Vládní úvěry	3,7	3,7	1,9	18,3

1/ Daň z příjmů právnických osob
2/ Daň z příjmů fyzických osob

Pramen : MF

Zdroj : HN, 9.5. 1997

Z předešlé tabulky č. 6 je patrné, že platební morálka českých poplatníků a plátců je velmi slabá a ekonomický vývoj v České republice neodpovídá

prognózám a ekonomický růst bude zřetelně nižší než ten, který vládní činitelé zahrnuli do státního rozpočtu

Velkým a základním problémem plnění státního rozpočtu je také výběr pojistného. Plátcí a poplatníci ho díky splátkovému kalendáři sociálního pojištění používají jako levné úvěry. Pro rok 1998 se proto chystá novela zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

V ČR dochází ke stavu, kdy vzrůstá počet dlužníků, kteří si ze sankcí za neplacení daní nedělají žádné starosti. Existuje řada společností s ručením omezeným, které jsou vytunelovány, nemají žádnou majetkovou podstatu a zůstávají na ní dluhy včetně dluhů daňových. Česká republika má velké dluhy v legislativě. Nikoli daňové, ale obchodního a jiných zákonů. Je třeba ošetřit ty případy, které firmy cíleně přispějí k zániku a tuto činnost prokázat. Tyto osoby by měli ručit svým celým majetkem. Dále najít tolik donucovacích prostředků, aby se zabránilo **nevybírání** daní do státního rozpočtu.

K nevybírání daní se též váže následující problém, a to **platební neschopnosti**. Platební neschopnost se projevuje neschopností plnění vlastních peněžních závazků v dohodnutých nebo obvyklých termínech. V ČR v současné době u valné části ekonomických subjektů převládá středně- a dlouhodobá platební neschopnost. Důsledkem je pak řetězení a cyklická vazba neschopnosti v podstatě v celé něco v termínu splatit.

I díky této nezdravé vizitce české ekonomiky je v současné době použita na počátku druhého čtvrtletí roku 1997 restrikce státního rozpočtu.

Na závěr komparace daně z příjmů fyzických osob lze mezi všechny neduhy našeho daňového systému zahrnout následující poznatky :

- i když se daňová kvóta v ČR snižuje , pořád je jednou z nejvyšších
- v konečné fázi vykazuje ČR vysokou míru zdanění příjmů i po sledování všemi daňovými kanály

- velké dluhy legislativní stránky při ošetření úmyslu cíleného zániku společností a malé sazby za penále na neplacení daní a pojistného

V. Závěr

Shrneme-li získané základní poznatky z předchozích kapitol, dospíváme k několika závěrům.

Prvním poznatkem je zajisté fakt, že nová daňová soustava splňuje základní požadavky kladené na daňovou soustavu v tržní ekonomice. Přes všechna úskalí hektičnosti doby vykazuje nová daňová soustava tyto charakteristiky :

- 1/ sjednotila zdanění příjmů fyzických i právnických osob
- 2/ byl vytvořen systém příspěvků na sociální zabezpečení
- 3/ snížilo se daňové zatížení subjektů jak fyzických, tak právnických atd.

Na naší daňové soustavě se od roku 1993 odráží veřejná snaha, co nejdříve se přiblížit zemím Evropských společenství. Tento vskutku chvályhodný záměr poněkud hatí stav našeho hospodářství.

Druhým poznatkem a zároveň hlavním tématem této práce byl problém úrovně zdanění fyzických osob, tzn. snižující se daňové kvóty v ČR a rozložení daňového břemene mezi domácnostmi a korporacemi. Bohužel naše daňová soustava je srovnatelná jen se státy EU s nejvyšší úrovní daňové kvóty.

Před jakými cíli stojí česká daňová politika ? Zprvé nadále musí sledovat své současné dlouhodobé cíle snižování daňového břemene a harmonizace s EU. Jak již víme, harmonizace daňového systému se netýká pouze legislativy, ale i efektivní zátěže zdanění příjmů. Je velká škoda, že naše ekonomika není tak výkonná a na takové úrovni, aby si mohla v nejbližší dohledné době dovolit snížit daňové příjmy do státní pokladny (závazek EU a zároveň České republiky k Maastrichtské smlouvě o zdraví fiskálního hospodaření).

Určitě by měla daňová politika přehodnotit z hlediska fiskální role postavení zdanění příjmů jednotlivců a korporací a jaký díl daňového břemene ponesou jednotlivci jako zaměstnanci (koneční spotřebitelé) a jaký díl zaměstnavatelé.

Zajistě, že nesmí brát naše daňová politika jen fiskální hledisko, protože daně ovlivňují chod celé ekonomiky státu. A proto musí brát ohled na tyto efekty jako jsou :

- vliv daní na agregátní poptávku,
- investice,
- rozhodování o spotřebě, respektive jejího odhadu ve formě úspor.

7. Seznam literatury

I. Knižní publikace a skriptu

- 1) Musgrave R.A. , Musgraveová P.B. : Veřejné finance , Management Press , Praha , 1994
- 2) Kubátová V. , Moderní průvodce daňovým systémem , Grada , 1994
- 3) Gebarovský J. , Kunešová J. : Daňový poradce pro podnikatele , 1996
- 4) Vančurová A. a kolektiv : Daňový systém České republiky, Vox , 1997
- 5) Kubátová V. : Daňová teorie a politika , VŠE , Praha , 1995
- 6) Petech P. : Daň z příjmů fyzických osob , Nad zlato , Praha , 1992
- 7) Samuelson P.A. a Nordhaus W. D. : Ekonomie , 1993

II. články

- 8) Štěpánek P. : Základní rysy čs. Daňové reformy a její dopady , Finance a úvěr 2/1992
- 9) Heady – Pearson – Smith : Zpráva o navrhované československé daňové reformě , Finance a úvěr 2/1992
- 10) Ministerstvo Financí ČR : Přehled , Finance a úvěr 2/1994
- 11) Ministerstvo Financí : Quarterly Economic and Fiscal Bulletin of the CR , Finance a úvěr 6/1994
- 12) Klak J. : Daňová kvóta u nás a v zahraničí , Ekonom , 15/1992
- 13) Svátková S. : Proměny čs. daňového systému , Ekonom , 9/1992
- 14) Klak J. : Úmyslné krácení daní je trestný čin , Ekonom , 8/1997
- 15) Petříček V. : Platební neschopnost , víme , co s ní ? , Ekonom , 24/1996
- 16) Nesnídal J. : Daňové zákony 1997 , Ekonom , 49/1996
- 17) Schiffert M. : Život na hraně zákona aneb jak se neplatí daně , Ekonom , 18/1996
- 18) Kubátová K. : Makroekonomický pohled na daně , Ekonom , 6/1997
- 19) Vašková D. : Vysoké , či nízké ? , Ekonom , 49/1996
- 20) Němeček J. : Státní rozpočet sklouzává do hospodaření s červenými čísly , Hospodářské noviny , 4.4. 1997

III. zákony

- 21) Zákon ČNR č. 586/1992 Sb. , o daních z příjmů

- 22) Novela zákona ČNR č. 588/1992 Sb. , o dani z přidané hodnoty
- 23) Zákon ČNR č. 593/1992 Sb. , o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
- 24) Zákon ČNR č. 587/1992 Sb. , o spotřebních daních
- 25) Zákon č. 16/1993 Sb. , o dani silniční
- 26) Zákon č. 338/1992 Sb. , o dani z nemovitostí
- 27) Zákon ČNR č. 357/1992 Sb. , o dani dědické , dani darovací a dani z převodu nemovitostí
- 28) Zákon č. , 337/1992 Sb. , o správě daní a poplatků

8. Seznam příloh

- Příloha č.1 Státní rozpočet ČR v letech 1990 – 1995
- Příloha č.2 Daňové kvóty v ČR a srovnání s EU v roce 1993

Státní rozpočet v letech 1990-1992 (v mld. Kč)

	1990	1991	1992
Výdaje státního a místního rozpočtu	559,2	542,2	589,1
Běžné výdaje	498,5	474,4	530,6
Kapitálové výdaje	59,8	68	58,4
Úpravy výdajů	0,9	0,2	0,1
Příjmy	501,9	547,8	562,3
Daň z příjmů	54,7	58,5	76
Daně z obratu	147,8	123,7	125,8
Daň ze zisku	100,3	132,6	114
Daň ze mzdy	120,7	89,9	92
Majetková daň	0,2	15,1	17,1
Clo	25,8	11,5	17,5
Nedaňové příjmy	61,3	103,8	118,6
Úpravy příjmů	-8,9	12,7	1,3
Saldo	-53,7	5,6	-26,8

Státní rozpočet v letech 1993-1995 (v mld. Kč)

	1993	1994	1995
Celkové příjmy	349	381,1	440
Daňové příjmy	333,6	360,1	409,7
Daně z příjmů	72,4	70,2	72,7
Daň z příjmů fyzických osob	1,5	5,8	8,5
Daň z příjmů právnických osob	70,9	64,4	64,2
Majetková daň	0,8	2,1	3,2
Spotřební daně	121,4	136,4	155,4
DPH	77,1	85,8	94,8
Spotřební daň	40	46,4	56,7
Silniční daň	4,3	4,1	3,9
Clo	30,4	34,8	24,1
Další daně	14,8	4,1	6,7
Nedaňové příjmy	15,4	21	30,3

Daňové kvóty v ČR a srovnání s EU v roce 1993   **Tab. č. 1**
(v % HDP)

Země	Daňová kvóta	Z toho				
		Podíl daně z příjmu na HDP			Podíl příspěvků na sociální zabezpečení na HDP	Podíl daní ze spotřeby na HDP
		Celkem	Jednotlivci	Korporace		
ČR 1993	48,1	12,2	4,3	7,9	18,3	16,3
ČR 1994	47,2	11,7	5,3	6,4	18,9	15,9
ČR 1995	45,8	11,3	5,7	5,6	18,7	15,2
Portugalsko	31,4	8,6	6,2	2,4	8,4	13,4
Velká Británie	33,6	11,8	9,4	2,4	6,0	11,9
Španělsko	35,1	10,5	8,4	2,1	13,4	9,4
Irsko	36,3	14,6	11,6	3,0	5,6	13,9
Německo	39,0	12,0	10,6	1,4	15,1	10,9
Řecko	41,2	7,5	3,8	3,7	13,9	18,1
Rakousko	43,6	11,8	9,5	2,3	14,8	12,8
Francie	43,9	7,6	6,1	1,5	19,6	11,7
Lucembursko	44,6	16,4	9,2	7,2	12,7	12,0
Belgie	45,7	16,2	13,8	2,4	16,3	12,0
Finsko	45,7	17,5	16,3	1,2	12,1	14,7
Itálie	47,8	16,2	11,9	4,3	17,7	11,3
Nizozemí	48,0	15,5	12,2	3,3	18,3	12,1
Dánsko	49,9	29,7	26,0	3,7	1,6	15,9
Švédsko	49,9	20,6	18,4	2,2	13,8	13,7

Zdroj: OECD Revenue Statistics, 1995 a vlastní výpočty.

Poznámka: celkové daňové břemeno v souladu s metodikou OECD zahrnuje daně z příjmu, sociální příspěvky, daň z objemu mezd, majetkové daně, nepřímé daně a ostatní daně.

Prohlášení
o využívání výsledků BP

Jsem si vědom/a/ toho, že bakalářská práce je majetkem školy, že s ní nemohu bez svolení školy disponovat a že bakalářská práce může být zapůjčena či objednána (kopie) za účelem využití jejího obsahu.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu bakalářskou práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena.

Jméno a příjmení /rodné/: *Martin Falešný*

Adresa: *Družstevní 315*
547 07 Náchod

Podpis: *Falešný*